

Versiune anonimată

Traducere

C-303/20 - 1

Cauza C-303/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

8 iulie 2020

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy w Opatowie (Polonia)

Data deciziei de trimitere:

27 septembrie 2019

Reclamantă:

Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) S.A.

Pârâtă:

KM

[omissis]

ORDONANȚĂ

Opatów, 27 septembrie 2019

Sąd Rejonowy w Opatowie I Wydział Cywilny [Tribunalul Districtual din Opatów, Secția I Civilă], compus din:

[omissis]

după deliberarea din 27 septembrie 2019 din Opatów,

în ședință,

asupra acțiunii introduse de Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) S.A.

cu sediul în Luxemburg

RO

împotriva KM

pentru plata unei sume

dispune:

adreasează Curții de Justiție a Uniunii Europene din Luxemburg următoarea întrebare preliminară:

- I. Sancțiunea contravențională prevăzută la articolul 138c alineatul 1 din Codul polonez al contravențiilor pentru nerespectarea obligației de evaluare a bonității consumatorului, prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, constituie o îndeplinire adecvată și suficientă a obligației, impuse statelor membre prin articolul 23 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, de a stabili în dreptul intern sancțiuni eficiente, proporționale și cu efect de descurajare pentru încălcarea de către creditor a obligației de evaluare a bonității consumatorului?
- II. suspendă procedura (articolul 177 alineatul 1 punctul 3¹ Codul de procedură civilă)

[OR 2]

MOTIVAREA

ordonanței din 27 septembrie 2019

- I. Dispozițiile dreptului intern.
  - a) **Articolul 9 din Legea din 12 mai 2011 privind creditul pentru consumatori (text consolidat, Dz. U. 2019.1083)**
    1. Înainte de a încheia un contract de credit de consum, creditorul este obligat să evalueze bonitatea consumatorului.
    2. Evaluarea bonității se realizează pe baza informațiilor obținute de la consumator sau pe baza consultării bazelor de date relevante ori a seturilor de date deținute de creditor.
    3. Consumatorul este obligat să prezinte, la solicitarea creditorului, documentele și informațiile necesare pentru evaluarea bonității.

4. În cazul în care creditorul este o bancă sau o altă instituție autorizată prin lege să acorde credite, evaluarea bonității este realizată în conformitate cu articolul 70 din Legea din 29 august 1997 – Legea bancară, precum și cu alte reglementări aplicabile acestor entități, cu respectarea alineatelor 1-3.

b) Articolul 138c alineatele 1a și 4 din Codul contravențiilor

1a. Aceeași sancțiune (amenda) este aplicabilă oricărei persoane care, la încheierea unui contract de credit de consum cu un consumator, nu își îndeplinește obligația de evaluare a bonității.

[OR 3]

4. În cazul în care comerciantul nu este persoană fizică, răspunderea prevăzută de alineatele 1-3 revine persoanei care conduce întreprinderea sau persoanei abilitate să încheie contracte cu consumatorii.

c) Articolul 24 din Codul contravențiilor

1. Amenda este cuprinsă între 20 și 5000 de zloți, cu excepția cazului în care legea prevede altfel.

2. În cazul în care pentru contravenția săvârșită pentru realizarea unui beneficiu patrimonial s-a aplicat pedeapsa privativă de libertate, pe lângă această pedeapsă se aplică și amenda, cu excepția situației în care aplicarea amenzii nu este necesară.

3. La aplicarea amenzii, se ține seama de veniturile contravenientului, de situația sa personală și familială, de raporturile patrimoniale și de posibilitățile de câștig ale acestuia.

d) Articolul 45 din Codul contravențiilor

1. Contravenția se prescrie dacă de la momentul săvârșirii acesteia a trecut un an; dacă în această perioadă a fost inițiată o procedură de sancționare, contravenția se prescrie după 2 ani de la încheierea acestei perioade.

II. Situația de fapt și împrejurările din cauza principală.

Creditorul Aasa Polska S.A., cu sediul în Varșovia, și pârâta KM au încheiat, la 23 mai 2018, contractul de împrumut (credit de consum) cu numărul 40725167. Suma totală a împrumutului a fost stabilită la 5000,00 zloți, iar suma totală de plată la 8626,58 zloți. Suma totală de plată cuprindea următoarele creanțe: 5000,00 zloți – capitalul împrumutului, 536,58 zloți – dobânzi contractuale pentru întreaga durată a contractului, 2490,00 zloți – comision **[OR 4]** inițial și 600 zloți – comision de administrare. Împrumutul urma să fie rambursat în 24 de rate în cuantum de 408,00 zloți fiecare, în perioada cuprinsă între 22 iunie 2018 și 22 mai 2020.

La data încheierii contractului în speță, pârâta avea obligații rezultate din 23 de contracte de împrumut și de credit. Suma creanțelor aferente tuturor acestor contracte era de 261 850,00 zloți, iar valoarea totală a ratelor lunare aferente acestor obligații se ridica la 8198,00 zloți. La 24 iunie 2019, cuantumul total al obligațiilor pârâtei se ridica la 163 500,00 zloți.

La data încheierii contractului în speță, soțul pârâtei (AB) avea obligații rezultate din 24 de contracte de împrumut și de credit. Suma creanțelor rezultate din toate aceste contracte era de 457 830,00 zloți, iar valoarea totală a ratelor lunare aferente acestor obligații se ridica la 9974,35 zloți.

La data încheierii contractului în speță, pârâta era angajată cu contract de muncă cu un salariu de 2 300,00 zloți net. Soțul pârâtei nu lucra și nu obținea niciun venit din motive de boală.

Contractul în discuție a fost încheiat cu participarea unui intermediar de credit. Înainte de încheierea contractului, creditorul nu a efectuat niciun demers pentru a determina situația financiară a pârâtei și cuantumul obligațiilor acesteia. În cursul discuției care a precedat încheierea contractului de împrumut, nu a fost adresată nicio întrebare referitoare la situația financiară a pârâtei sau a soțului său, în special referitoare la valoarea veniturilor și obligațiilor acestora.

Creanța care rezultă din contractul de împrumut în speță a fost cesionată către Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) S.A., cu sediul în Luxemburg.

Succesorul în drepturi al creditorului, în acțiunea împotriva pârâtei KM introdusă la Sąd Rejonowy w Opatowie [Tribunalul Districtual din Opatów] la 4 aprilie 2019, a solicitat **[OR 5]** obligarea pârâtei la plata sumei de 7 139,76 zloți și a dobânzilor legale pentru întârziere, calculate de la data introducerii acțiunii până la data plății.

În întâmpinarea depusă, pârâta KM a solicitat respingerea în totalitate a acțiunii.

Prin ordonanța din 14 iunie 2019, avocatul reclamantei a fost obligat să furnizeze informații privind acțiunile întreprinse de creditor pentru evaluarea bonității pârâtei și să transmită documentele obținute cu ocazia verificării bonității pârâtei. Obligația menționată nu a fost îndeplinită, întrucât avocatul reclamantei nu a furnizat până în prezent nicio informație și nu a transmis niciun document.

III. Motivarea întrebării preliminare.

Potrivit articolului 8 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, statele membre se asigură că, înainte de încheierea unui contract de credit, creditorul evaluează, atunci când este cazul, bonitatea consumatorului pe baza unui volum suficient de informații obținute de la consumator și, dacă este necesar, pe baza consultării bazei de date

relevante. Statele membre a căror legislație prevede obligația evaluării bonității consumatorilor de către creditori, pe baza consultării bazei de date relevante, pot menține această obligație. La rândul său, articolul 23 din directivă prevede că statele membre stabilesc normele de sancționare aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul prezentei directive și întreprind toate măsurile necesare pentru **[OR 6]** a asigura că acestea sunt aplicate. Aceste sancțiuni trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare. Potrivit considerentului (47) din directivă, statele membre ar trebui să stabilească norme privind sancțiunile aplicabile în cazurile de încălcare a dispozițiilor naționale adoptate în baza prezentei directive și să se asigure că acestea sunt puse în aplicare. Deși alegerea sancțiunilor rămâne la latitudinea statelor membre, sancțiunile prevăzute ar trebui să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.

Potrivit articolului 9 din Legea din 12 mai 2011 privind creditul pentru consumatori (text consolidat, Dz. U. 2019.1083), înainte de a încheia un contract de credit de consum, creditorul este obligat să evalueze bonitatea consumatorului (alineatul 1). Evaluarea bonității se realizează pe baza informațiilor obținute de la consumator sau pe baza consultării bazelor de date relevante ori a seturilor de date deținute de creditor (alineatul 2). Consumatorul este obligat să prezinte, la solicitarea creditorului, documentele și informațiile necesare pentru evaluarea bonității (alineatul 3). În cazul în care creditorul este o bancă sau o altă instituție autorizată prin lege să acorde credite, evaluarea bonității este realizată în conformitate cu articolul 70 din Legea din 29 august 1997 – Legea bancară, precum și cu alte reglementări aplicabile acestor entități, cu respectarea alineatelor 1-3 (alineatul 4).

Încălcarea obligației de verificare a bonității consumatorului este sancționată, în dreptul polonez, în conformitate cu articolul 138c alineatele 1a și 4 din Codul contravențiilor. Neîndeplinirea obligației de evaluare a bonității consumatorului constituie contravenție și se sancționează cu amendă cuprinsă între 20 și 5000 de zloți. Trebuie subliniat și faptul că această sancțiune contravențională reprezintă singura sancțiune prevăzută de dreptul polonez pentru neîndeplinirea obligației de evaluare a bonității consumatorului. Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a acestei obligații – potrivit opiniilor din doctrina juridică poloneză și jurisprudenței instanțelor poloneze – nu determină nulitatea contractului și nu **[OR 7]** antrenează răspunderea creditorului nici față de consumator, nici față de garanți sau alți terți care constituie garanții de rambursare a creditului de consum. De asemenea, o evaluare negativă a bonității consumatorului nu impune creditorului obligația de a refuza acordarea creditului sau împrumutului¹.

¹ Czech Tomasz, Kredyt konsumencki. Komentarz, ediția a II-a, SIP Lex, hotărârea SA w Warszawie [Curtea de Apel din Varșovia] din 7 mai 2014, VI ACa 945/13, LEX nr. 1469473, hotărârea SO w Kielcach [Tribunalul Regional din Kielce] din 11 iunie 2014, II Ca 452/14, LEX nr. 1511361, hotărârea SA w Białymstoku [Curtea de Apel din Białystok] din 6 noiembrie 2014,

În opinia instanței de trimitere, răspunderea contravențională prevăzută în dreptul polonez nu îndeplinește cerințele prevăzute de Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului.

Sanțiunea în cauză nu este eficientă, deoarece nu îi determină pe creditori și împrumutători, în special pe cei care operează în așa-numitele instituții parabancare și în domeniul creditelor instant, să efectueze evaluarea bonității consumatorului. Un exemplu grăitor în acest sens îl reprezintă prezenta cauză, precum și alte cauze cu o situație de fapt identică supuse examinării instanței naționale. Din analiza elementelor de fapt din prezenta cauză și dintr-o serie de alte cauze rezultă în mod clar că sunt acordate împrumuturi și credite unor persoane foarte îndatorate, care nu au nicio sursă de venituri sau obțin venituri mici și, de multe ori, fac deja obiectul unor executări silite. Informațiile despre verificarea persoanei care solicită un credit sau împrumut în bazele de date, prezentate de împrumutători și creditori, sunt, de regulă, incorecte și nu reflectă situația reală. În opinia instanței de trimitere, prezenta cauză este un exemplu al acestei practici și această concluzie este justificată de faptul că reclamanta nu a prezentat până în prezent informații referitoare la evaluarea bonității pârâtei, nici **[OR 8]** informații referitoare la pârâta obținute din bazele de date, în special ale Biuro Informacji Gospodarczej InfoMonitor S.A. [Biroul de Informații Economice InfoMonitor S.A.] din Varșovia, Krajowy Rejestr Długów Biura Informacji Gospodarczej S.A. [Registrul Național al Debitelor din cadrul Biroului de Informații Economice S.A.] din Wrocław, Biuro Informacji Kredytowej S.A. [Biroul de Credit S.A.] din Varșovia, Rejestr Dłużników ERIF Biura Informacji Gospodarczej S.A. [Registrul Debitorilor ERIF al Biroului de Informații Economice S.A.] din Varșovia și baza de date a Związek Banków Polskich [Asociația Băncilor Poloneze]. Trebuie subliniat și că, din cuprinsul formularului de informare referitor la împrumutul contractat de pârâta, rezultă că, înainte de încheierea contractului, creditorul a declarat că a verificat pârâta în bazele de date menționate, iar pârâta, prin contractul de împrumut, l-a împuternicit pe creditor să solicite birourilor de credit punerea la dispoziție a unor informații care constituie secret bancar. Pe de altă parte, în același contract se stipula de asemenea că împuternicirea pentru efectuarea acestor operațiuni constituia o condiție pentru efectuarea verificării bonității clientului, prevăzută de lege și, astfel, pentru încheierea contractului de împrumut și acordarea împrumutului.

În contextul probelor colectate de instanța națională pe parcursul prezentei proceduri, în special informații privind numărul și quantumul obligațiilor pârâtei și ale soțului acesteia, acțiunile creditorului descrise mai sus nu pot fi tratate altfel decât ca declarații formale, care nu au nimic în comun cu îndeplinirea obligației de verificare riguroasă a bonității clientului. Trebuie remarcat de asemenea că omiterea evaluării bonității consumatorului este prezentată ca un factor care atrage

I ACa 452/14, LEX nr. 1566930, hotărârea SN [Curtea Supremă] (7) din 30 septembrie 1996, III CZP 85/96, OSP 1997 nr. 7-8, poz. 139.

clientul și un element esențial al reclamei creditorului sau împrumutătorului. În mod curent pot fi întâlnite reclame care menționează în mod explicit acordarea împrumutului sau creditului fără o evaluare prealabilă a bonității consumatorului, practică exprimată prin formulări precum „împrumut fără Biroul de Credit în 5 minute”, „împrumuturi doar cu declarație” și chiar „împrumut cu executor judecătoresc în 15 minute”. Trebuie arătat că urmările negative ale aplicării acestui tip de practici au fost observate de autoritățile poloneze și semnalate în [OR 9] expunerea de motive a proiectului de lege al guvernului privind modificarea unor legi în vederea combaterii cămătăriei (documentul Seimului nr. 3600)². Trebuie însă adăugat că, odată cu încheierea celui de-al VIII-lea mandat al Seimului, dintre anii 2015 și 2019, proiectul în cauză a fost abandonat și nu mai face obiectul procedurilor, iar modificările prevăzute de acesta nu au fost adoptate.

De asemenea, sancțiunea prevăzută de dreptul polonez nu are un efect de descurajare, iar acest lucru este dovedit de publicitatea aferentă activității constând în acordarea de împrumuturi și credite care anunță omiterea evaluării bonității potențialului client. Trebuie adăugat că omiterea evaluării bonității consumatorului sau efectuarea unei evaluări nefiabile a acestei bonități reprezintă o practică reală și conduce la acordarea de împrumuturi și credite unor persoane îndatorate și unor persoane care nu oferă garanția rambursării. Aplicarea acestui tip de practici – în opinia instanței de trimitere – exclude îndeplinirea unuia dintre scopurile directivei, prevăzut la considerentul (26), și anume acela de a promova practici responsabile pe parcursul tuturor etapelor relației de creditare și de a-i împiedica pe creditorii să se lanseze într-un proces iresponsabil de acordare de împrumuturi sau să acorde credite fără evaluarea prealabilă a bonității. Tolerarea acestui tip de practici reprezintă, totodată, o încălcare a obligației statelor membre de efectuare a supravegherii necesare evitării unor astfel de conduite și de stabilire a modalităților necesare pentru sancționarea creditorilor în cazul în care aceștia se comportă astfel.

În opinia instanței de trimitere, lipsa efectului de descurajare rezultă din indulgența excesivă a sancțiunii prevăzute pentru încălcarea obligației de evaluare a bonității consumatorului. Încălcarea acestei obligații constituie o contravenție pedepsită numai cu o amendă într-un quantum cuprins între 20 și 5000 de zloți. De regulă, contravenția se prescrie după un an de la momentul săvârșirii acesteia, iar dacă [OR 10] în această perioadă a fost inițiată o procedură, contravenția se prescrie după 2 ani de la încheierea acestei perioade. Poate fi antrenată doar răspunderea contravențională a persoanelor fizice; în schimb, acest tip de răspundere nu revine persoanelor juridice, nici organismelor fără personalitate juridică. Acest lucru este deosebit de important, întrucât marea majoritate a entităților care se ocupă cu acordarea de împrumuturi și credite pe piața poloneză funcționează ca persoane juridice. Sancțiunea contravențională nu este aplicabilă creditorului sau împrumutătorului ca persoană juridică sau organism, ci doar

² <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3600>

persoanelor fizice care desfășoară ele însele activitate de creditor sau împrumutător sau în cazul persoanelor care conduc întreprinderea ori sunt abilitate să încheie contracte cu consumatorii. Creditorul sau împrumutătorul care este persoană juridică nu are, efectiv, nicio răspundere pentru neîndeplinirea obligației de verificare a bonității consumatorului înainte de încheierea contractului. Neîndeplinirea acestei obligații nu are niciun efect asupra validității contractului încheiat și nu îl privează pe creditor de beneficiile care decurg din acest contract, în special de dreptul la dobânzi sau comisioane. Ignorarea generalizată a obligației de evaluare a bonității consumatorului – în opinia instanței de trimitere – arată că sancțiunile prevăzute de dreptul polonez nu au un efect de descurajare și nu îi disuadează pe creditori sau împrumutători să se lanseze într-un proces iresponsabil de acordare de împrumuturi și credite. Împrumutătorul sau creditorul care a acordat creditul sau împrumutul cu încălcarea obligației de evaluare a bonității consumatorului nu pierde niciunul dintre beneficiile care decurg din contractul de împrumut sau credit încheiat. Sancțiunea contravențională este aplicabilă doar persoanelor fizice și nu are niciun efect, nici direct, nici indirect, asupra creditorului sau împrumutătorului.

În opinia instanței de trimitere, sancțiunea contravențională nu prezintă caracteristica proporționalității adecvate gravității încălcării obligației de evaluare a bonității consumatorului. Trebuie subliniat aici [OR 11] că obligația precontractuală a creditorului de a evalua bonitatea împrumutatului urmărește protejarea consumatorilor împotriva riscurilor de supraîndatorare și de insolvabilitate și contribuie la realizarea obiectivului Directivei 2008/48, care constă în instituirea unei armonizări complete și imperative – în materia creditului pentru consumatori – într-o serie de domenii fundamentale, considerată ca fiind necesară pentru a se asigura tuturor consumatorilor din Uniune un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru a facilita apariția unei piețe interne eficiente a creditului de consum. Obligația de a evalua bonitatea consumatorului urmărește asigurarea unei protecții efective a consumatorilor împotriva acordării ireponsabile de credite care depășesc capacitățile lor financiare și care pot să conducă la insolvabilitatea acestora³.

Având în vedere cele de mai sus, în opinia instanței de trimitere, obligația de evaluare a bonității consumatorului este primordială în vederea realizării obiectivelor directivei și nu poate fi considerată o sarcină nesemnificativă sau chiar inutilă. De asemenea, demersurile care vizează evaluarea bonității consumatorului, întreprinse de creditori sau împrumutători, nu pot avea un caracter formal, ci trebuie să fie reale și adecvate îndeplinirii acestei obligații. Absența unei sancțiuni adecvate pentru încălcarea obligației de evaluare a bonității consumatorului favorizează îndatorarea necontrolată și antrenează o spirală a îndatorării. Aceasta este și situația în care se află pârâta, deoarece cuantumul obligațiilor sale este considerabil, iar la acumularea acestei datorii a contribuit în mod semnificativ încălcarea de către împrumutător a obligației de evaluare a

³ Hotărârea Curții de Justiție din 27 martie 2014, C-565/12.

bonității consumatoarei. În plus, lipsa unei sancțiuni corespunzătoare nu îi stimulează pe creditorii să își modifice practicile în sensul unei îndepliniri riguroase a obligațiilor care le revin în temeiul Directivei 2008/48 și al legislației [OR 12] de transpunere a respectivei directive în dreptul intern al statelor membre. Acest fapt are un impact negativ asupra realizării unuia dintre obiectivele directivei, și anume asigurarea unei protecții efective a consumatorilor împotriva acordării iresponsabile de credite care depășesc capacitățile lor financiare și care pot să conducă la insolabilitatea acestora.

În opinia instanței de trimitere, adresarea prezentei întrebări preliminare este necesară pentru clarificarea îndoielilor descrise mai sus și pentru soluționarea corectă a prezentei cauze. Conținutul răspunsului la această întrebare va avea o relevanță directă pentru evaluarea efectelor neîndeplinirii obligației de evaluare a bonității consumatorului și, în plus, va constitui un punct de referință atât în această cauză, cât și în alte cauze cu o situație de fapt și de drept identică sau similară. Răspunsul este necesar având în vedere lipsa unor statuări ale Curții cu referire directă la chestiunile menționate în întrebare, precum și practica, prezentată mai sus, de ignorare a obligației de evaluare a bonității consumatorului, situație care, în opinia instanței de trimitere, are un impact negativ asupra realizării obiectivelor directivei și afectează în mod serios efectivitatea normelor dreptului comunitar.

Astfel, în aceste condiții și având în vedere considerațiile de mai sus, Tribunalul s-a pronunțat conform punctului I din dispozitivul ordonanței.

[omissis] [OR 13] [suspendarea procedurii]

[omissis] [procedura națională]